

OVERDENKING

Welke plaats neem jij in? In je gezin, op je werk, temidden van je vrienden? Voel je je vaak een buitenstaander of voel je je deel van het geheel – en welke positie neem je dan in dat geheel?

Ben je de spil waar alles om draait? Kan niemand om jou heen, altijd duidelijk aanwezig? En voel je je daar prettig bij of niet altijd?

Of ben je meer iemand op de achtergrond, onopvallend aanwezig? En vind je dat wel zo veilig of ben je er eigenlijk niet zo gelukkig mee?

Wil je graag door anderen gezien worden of juist liever niet? In hoeverre heb je het nodig om door anderen gezien en bevestigd te worden om in je eigen waarde te kunnen geloven? Welke plek ben je zelf geneigd in te nemen en welke plek geven anderen jou?

Dat zijn altijd heel spannende en kwetsbare dingen om het over te hebben. Wees gerust, ik vraag u nu niet om het daar eens even in de banken met elkaar over te hebben. Maar denk zelf in stilte eens even na over deze vraag, over de plek die je inneemt en de plek die je graag in zou willen nemen en of er verschil zit tussen die twee.

Het evangelieverhaal gaat daarover, de plek die mensen innemen en de plek die zichzelf toebedelen.

Ons wordt verteld dat Jezus te gast is bij een vooraanstaand man. Op de dag van de sabbat, dat is de dag van ontspanning en rust, om stil te staan bij het leven, om samen te eten en het leven te vieren. Te gast bij een vooraanstaand man. Dat is een veelzeggend woord dat heel letterlijk iets zegt de plaats die deze man inneemt: helemaal vooraan, zichtbaar voor anderen. Hij is een farizeër, zo wordt ons ook verteld. Iemand dus die ernst maakt van zijn geloof, veel nadenkt over goed en kwaad en kritisch in het leven staat, en voortdurend bezig is zich een oordeel te vormen.

Uit ons verhaal blijkt dat hij zich ook graag een oordeel wil vormen over Jezus. Blijkbaar is dat ook de reden dat hij hem bij hem thuis heeft uitgenodigd. Er wordt daar goed op Jezus gelet, hij wordt in de gaten gehouden. Niet bepaald ontspannen.

Jezus voelt die sfeer heel goed aan. En hij wacht niet af tot zij met iets komen maar neemt zelf meteen het heft in handen.

Eerst geneest hij daar ter plekke iemand met waterzucht, in het volle besef dat deze daad zal worden afgekeurd door deze vrome joden voor wie de sabbatsheiliging iedere vorm van werken uitsluit. Hoezo provocerend? En als hij ziet hoe mensen zichzelf van een goede plek aan de tafel van hun gastheer verzekeren vertelt hij een verhaal om zijn tafelgenoten een lesje in bescheidenheid te leren.

Welke plek neemt Jezus hier in in dit gezelschap, vraag je je af. Van de afwachtende houding die hij in de gelijkenis lijkt aan te bevelen geeft hij zelf in elk geval geen blijk. Hij is behoorlijk bepalend aanwezig. Wat bezielt hem om meteen de confrontatie te zoeken en deze mensen de les te lezen?

In de zomervakantie heb ik een prachtig boek gelezen met de titel *Van zichzelf bevrijd*. Het is geschreven door de filosoof en dichter Renée van Riessen. Nogal pittige kost, ik weet niet of ik het u meteen aan zou raden, maar ik werd er zeer door geïnspireerd. Ik was nieuwsgierig door de titel. Die sluit voor mij aan bij een bepaald verlangen. Wat kun je soms tobben met jezelf. Veel mensen zijn in het leven op zoek naar zichzelf, willen zichzelf vinden, zichzelf worden, een moeizame en kwetsbare zoektocht, en kijken voortduren naar binnen. De beweging die in het in geloof gemaakt wordt is hieraan tegenovergesteld, het is de beweging van je ogen opslaan naar buiten. Geloof is een weg om van jezelf bevrijd te raken, zo zegt dit boek. Het is het loskomen van de onverklaarbare last die op je drukt doordat je belast zijn met die voortdurende vraag naar jezelf en met de plicht wat van jezelf te maken en jezelf te bewijzen. Ook in het goed moeten zijn en het zorgen voor anderen. Die bevrijding geeft lichtheid, ontspanning, ruimte en vreugde.

Deze bevrijding kunnen we zelf niet bewerkstelligen. Daar hebben we anderen voor nodig. Ons ware wezen is gelegen, zo zegt ons het geloof, in de roeping die we als mens hebben ontvangen om ruimte maken voor anderen. Niet alleen als plicht tegenover die ander, niet alleen omdat het voor die ander goed is, maar ook als iets dat terugslaat op onszelf, iets dat we zelf nodig hebben. Ik en de ander, wij zijn geen concurrenten, we horen bij elkaar. Ik heb de ander nodig om met een andere blik naar mijzelf te kijken, met een zekere afstand, als keek ik niet naar mezelf maar naar een ander, een boeiende vreemde, met zowel betrokkenheid als afstand. Het zijn anderen en God, als de grote Ander die ons de toegang verschaffen tot die ruimte van dat wat meer is dan onszelf. En dat is de ruimte waarin we pas echt tot bloei kunnen komen. Alleen wie zichzelf in deze ruimte durft te verliezen zal zichzelf vinden, zegt het evangelie.

Dat klinkt allemaal behoorlijk abstract misschien. Maar als je denkt aan iets wat je doet waarin je jezelf even helemaal kan vergeten, muziek, een karwei, iets waar je mee bezig bent en dat al je aandacht vraagt, -een natuurervaring, een gesprek met een ander mens waar er echt ruimte is voor wat die ander jou vertellen heeft, of omgekeerd: waar er echt ruimte is voor wat jij probeert te vertellen-, dan zijn dat vaak weldadige ervaringen. Waarin je jezelf zowel in iets verliest als jezelf terugvindt –of tot jezelf komt, zoals we dan zeggen.

Met dit net gelezen boek in mijn achterhoofd heb ik dit evangeliieverhaal gelezen. En dan komt Jezus op mij helemaal niet over als iemand die zichzelf manifesteert en zich door zijn houding boven zijn tafelgenoten verheft. Hij verschijnt aan mij als iemand die al los van zichzelf gekomen is. Een mens die zich vrij en ontspannen bewegen kan in een andere ruimte dan waar de mensen daar aan tafel zich bevinden, een ruimte waarin eigen eer en ego, die voor hen van levensbelang zijn, totaal niet interessant zijn. En als een mens die werkelijk oog heeft voor de ander. Want de eerste die hem daar opvalt is een zieke en hij bevrijdt deze ongelukkige uit wat hem gevangen houdt, op Sabbat, het feest van de bevrijding. En zijn tafelgenoten nodigt hij uit, ook op Sabbat, om uit hun gevangenschap te stappen, om het eeuwige gevecht om eigen eer en aanzien los te laten, die zware last van de bezorgdheid om het eigen ik van zich af te schudden en in de bevrijdende ruimte te stappen van Gods liefde.

Wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden, - die woorden kunnen gemakkelijk verkeerd worden verstaan. Het is geen aanmoediging tot een afwachtende houding. En al helemaal niet tot valse bescheidenheid: als ik mij nederig gedraag zal ik daar vast door anderen voor geprezen worden. Want dat blijft allemaal egogericht. En van de last loden van die gerichtheid wil het geloof je nu juist bevrijden. Je mag een ontspannen en vertrouwende houding aannemen in het leven. Je hoeft als mens je eigen waarde niet te verdienen of te bewijzen, in Gods ogen ben je van oneindige waarde.

Niet meer maar ook niet minder waard dan die ander die naast je aan tafel zit, - wat voor gekke rangordeningen mensen wel niet bedacht hebben over wie er belangrijk is en wie niet. Hier in de kerk weten we of horen we te weten dat we allemaal even belangrijk zijn, of we nu oud zijn of jong, of we hier al lang komen of nog maar net, of we nu maatschappelijk veel gepresteerd hebben of niet, of het ons goed gaat of minder goed – we worden allemaal uitgenodigd in de bevrijdende ruimte van Gods liefde.

